

«Внутрішні хвороби»

ПРОГРАМА ІСПИТУ для вступу до аспірантури

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «КАРДІОЛОГІЯ»

Тема 1. Гіпертонічна хвороба

Класифікація. Стратифікація ризику. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Добове моніювання артеріального тиску. Клінічна фармакологія антигіпертензивних препаратів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність. Критерії діагнозу неускладненого та ускладненого гіпертензивного кризу. Стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапі залежно від виду криза та характеру ураження органів-мішеней. Профілактика кризів.

Тема 2. Вторинні артеріальні гіпертензії

Вторинні артеріальні гіпертензії, зокрема ниркові: реноваскулярна, ренопаренхіматозна; ендокринні: синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний гіперальдостеронізм, дифузний токсичний зоб; коарктація аорти, ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпертензія при вагітності. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються артеріальною гіпертензією.

Тема 3. Атеросклероз

Сучасні погляди на проблему. Дисліпопротеїнемії. Принципи лікування та профілактика. Клінічна фармакологія основних груп препаратів, що застосовуються при лікуванні хворих з атеросклерозом.

Тема 4. Стабільна стенокардія.

Класифікація. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Основні захворювання та стани, що супроводжуються болем в грудній клітці (хвороби серцево-судинної системи: ішемічна хвороба серця, гострий перикардит, гострий міокардит, стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, пролапс мітрального клапану, коронарит, аортит, розшарування аорти, тромбоемболія легеневої артерії, нейроциркуляторна дистонія; органів дихання, зокрема, плеврит, пневмоторакс; травної системи: гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, кардіоспазм, спазм стравоходу, кила стравохідного отвору діафрагми, виразкова хвороба та інші виразки шлунку і 12-палої кишки, панкреатит; кістково-м'язової системи: остеохондроз грудного відділу хребта, костохондрит, міозит; нервової системи, зокрема, оперізуючий лишай, міжреберна невралгія та захворювання органів середостіння, зокрема, пухлини середостіння і синдром панічних атак). Алгоритм диференціальної діагностики.

Тактика ведення хворого. Немедикаментозне, медикаментозне та хірургічне лікування. Клінічна фармакологія антиангінальних препаратів.

Тема 5. Гострий коронарний синдром.

Критерії діагностики, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика ведення в залежності від варіанту гострого коронарного синдрому. Терапія, що покращує прогноз. Первинна та вторинна профілактика. Реабілітація хворих з інфарктом міокарда.

Тема 6. Запальні захворювання міокарду. Класифікація. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне, медикаментозне та хірургічне лікування.

Тема 7. Захворювання перикарду. Класифікація. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне, медикаментозне та хірургічне лікування. Тампонада серця. Клініка, особливості перебігу гострої та хронічної тампонади серця. Невідкладна допомога.

Тема 8. Захворювання ендокарду.

Епідеміологія ІЕ. Профілактика ІЕ. Групи ризику ІЕ та покази до антибіотико профілактики. Етіопатогенез ІЕ. Морфологія ІЕ. Класифікація ІЕ. Особливості клінічної симптоматики, клінічні маски та ускладнення ІЕ. Фактори ризику розвитку та діагностика ІЕ. Диференційна діагностика ІЕ з ГРЛ, СЧВ, АФС, ЮІА, хворобою Кавасакі. Схеми емпіричної антимікробної терапії ІЕ (до або без ідентифікації збудника та при негативному результаті бак. дослідження).

Тема 9. Порушення серцевого ритму.

Диференційний діагноз суправентрикулярної та шлуночкової екстрасистолії, фібриляції і тріпотінні передсердь. WPW – синдром. Синдром подовженого інтервалу QT. Тактика ведення хворих. Основні класи антиаритмічних засобів, показання до їх застосування, побічні дії. Електроімпульсна терапія. Немедикаментозні методи лікування аритмій, зокрема катетерні процедури. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 10. Пароксизмальні порушення серцевого ритму.

Шлуночкова екстрасистолія високих градацій, суправентрикулярна (в тому числі при синдромі WPW) та шлуночкова пароксизмальна тахікардії, персистуюча форма фібриляції та тріпотіння передсердь. Стандарти діагностики, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування в залежності від виду порушення серцевого ритму і стану гемодинаміки. Електроімпульсна терапія та електрокардіостимуляція. Рекомендації щодо профілактики.

Тема 11 Порушення провідності серця.

Порушення сино-атріальної провідності, атріо-вентрикулярні блокади різного ступеня, блокади ніжок пучка Гіса. Синдром слабкості синусового вузла. Синдром Фредеріка. ЕКГ-діагностика. Тактика ведення хворих,

додаткові інструментальні методи обстеження. Методи електрокардіостимуляції. Первинна та вторинна профілактика, прогноз та працездатність.

Тема 12. Нейроциркуляторна дистонія.

Основні захворювання та стани, що супроводжуються задишкою (серцева недостатність зі збереженою та зниженою систолічною функцією лівого шлуночка, дихальна недостатність внаслідок порушення бронхіальної прохідності та захворювань легень і плеври; патологія судин легень, зокрема, тромбоемболія легеневої артерії та захворювання грудної клітки або дихальних м'язів, анемії, синдром гіпервентиляції при неврозах і нейроциркуляторній дистонії, ураження дихального центру при органічних захворюваннях головного мозку). Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються задишкою. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 13. Кардіоміопатії.

Основні захворювання та стани, що супроводжуються кардіомегалією (набуті вади серця: недостатність мітрального клапану, стеноз і недостатність аортального клапану, комбіновані мітральні і аортальні вади серця; дилатаційна кардіоміопатія, ексудативний перикардит, ішемічна хвороба серця). Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються кардіомегалією. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 14. Вроджені вади серця. Дефект міжшлуночкової перегородки, дефект міжпередсердної перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти, тетрада Фалло.

Тема 15. Набуті вади серця.

Основні захворювання та стани, що супроводжуються систолічними та/або діастолічними шумами у серці (набуті вади серця: мітральний стеноз, недостатність мітрального клапану (органічна та відносна), пролапс мітрального клапану, стеноз гирла аорти, недостатність аортального клапану, недостатність тристулкового клапану (органічна та відносна), Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Показання до хірургічного лікування, Особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 16. Артеріальна гіпотензія

Основні захворювання та стани, що супроводжуються артеріальною гіпотензією (вазодепресорна, постуральна ортостатична, ятрогенна гіпотензія, непритомність при серцево-судинних, ендокринних та нервових захворюваннях, метаболічних порушеннях та істеричному неврозі). Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових

лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються артеріальною гіпотензією. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 17. Хронічна серцева недостатність.

Правошлуночкова, лівошлуночкова та бівентрикулярна серцева недостатність. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого в залежності від генезу, функціонального класу та стадії серцевої недостатності. Медикаментозне та немедикаментозне, в тому числі хірургічне, лікування, вплив на прогноз різних методів лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 18. Гостра серцева недостатність.

Критерії діагностики, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування гострої серцевої недостатності на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування в залежності від причини і клінічного варіанту. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 19. Раптова серцева смерть.

Стандарти ургентної діагностики та невідкладної допомоги на позалікарняному та госпітальному етапах. Алгоритми серцево-легеневої реанімації. Медикаментозна підтримка. Тривала підтримка життя та тактика подальшого ведення хворих.

Тема 20. Тромбоемболія легеневої артерії

Критерії діагностики, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування тромбоемболії легеневої артерії. Тактика лікування в залежності від тяжкості. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 21. Кардіогенний шок

Критерії діагностики, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах залежно від причини. Подальше ведення хворих.

Тема 22. Непритомність.

Критерії діагностики, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах залежно від причини (кардіогенні: зокрема, при структурній патології – клапанні вади серця, в т.ч. стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, перикардит/тампонада серця, дисфункція протезу клапана, розшарування аорти, висока легенева артеріальна гіпертензія, тромбоемболії малого кола кровообігу; аритмогенні: пароксизмальні порушення серцевого ритму, дисфункція синусового вузла, високостепенева атріовентрикулярна блокада, дисфункція штучного водія ритму; рефлекторні, в тому числі вазавагальні, ситуаційні, при подразненні каротидного синусу та внаслідок ортостатичної гіпотензії). Синдром Морган'ї-Едемса-Стокса: класифікація, надання невідкладної допомоги. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 23. Зміни серцево-судинної системи при коморбідній патології внутрішніх органів.

Зміни серцево-судинної системи при супутньому цукровому діабеті, метаболічному синдромі, системних захворюваннях сполучної тканини, хронічних обструктивних захворюваннях легень. Тактика лікаря. Методи лікування. Прогноз.

Тема 24. Дисплазія сполучної тканини.

Диспластичне серце. Протез мітрального клапану. Класифікація, диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування

Тема 25. Пухлини серця.

Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Лікування.

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «РЕВМАТОЛОГІЯ»

Тема 1. СИСТЕМНИЙ ЧЕРВОНИЙ ВОВЧАК

Системний червоний вовчак: епідеміологія, причини та механізми розвитку, особливості ураження шкіри, суглобів, м'язів, легень, серця та судин, ШКТ, ЦНС, нирок, морфологічні класи та критерії важкості вовчакового нефриту. Клінічна класифікація СЧВ, його клініко-імунологічні варіанти, діагностичні критерії Американської ревматологічної асоціації. Лабораторна діагностика СЧВ з використанням загальноклінічних, біохімічних та специфічних імунологічних методів дослідження. Диференційна діагностика СЧВ. Оцінка загальної активності СЧВ з використанням шкал SLAM (Systemic Lupus Activity Measurement) та SLEDAI; оцінка активності вовчакового нефриту за індексом активності та хронізації. Оцінка пошкодження внутрішніх органів та систем за індексом пошкодження SLICC/ACR Damage index. Підходи до немедикаментозного та медикаментозного лікування за рекомендаціями EULAR.

Тема 2. СИСТЕМНА СКЛЕРОДЕРМІЯ

Епідеміологія, етіологія та патогенез ССД. Особливості ураження органів і систем при ССД, її клінічні форми, варіанти перебігу та стадії розвитку. Клінічна класифікація (APU) та діагностичні критерії ССД (APA). Діагностика ССД: лабораторні дослідження, імунологічні дослідження з визначенням склеродерма-специфічних аутоантитіл, спеціальні інструментальні дослідження внутрішніх органів. Диференційна діагностика ССД. Сучасні підходи до базисної терапії ССД, особливості лікування вісцеральних проявів ССД.

Тема 3. ІДІОПАТИЧНІ ЗАПАЛЬНІ МІОПАТІЇ

Клінічна класифікація ідіопатичних запальних міопатій (ІЗМ). Етіологія та епідеміологія дерматомиозиту та поліміозиту, клінічна картина. Діагностичні критерії ІЗМ. Оцінка активності патологічного процесу за критеріями IMACS (International Myositis Outcome Assessment Collaboration). Диференційна діагностика. Мета та основні підходи до лікування ДМ/ПМ (особливості

застосування ГКС, базисних протизапальних препаратів, фармакотерапія біологічними агентами).

Тема 4. ХВОРОБА ШЕГРЕНА

Основні етіологічні чинники хвороби шегрена (ХШ), її поширеність та ланки патогенезу, патогномонічна морфологічна картина з боку секретуючих залоз. Клінічна класифікація ХШ (АРУ, 2004). Клінічні ознаки ураження залоз та системні прояви ХШ. Лабораторна діагностика ХШ. Специфічні дослідження ХШ (тест Ширмера, фарбування бенгальським рожевим рогівки та кон'юнктиви, сіалографія, сіалометрія, сканування слинних залоз, біопсія слинних та слізозних залоз). Діагностичні критерії запропоновані Європейською групою з вивчення ХШ. Диференційний діагноз. Особливості лікування ХШ. Покази до пульс-терапії ГКС, місце мускаринових агоністів та біологічних агентів в фармакотерапії ХШ. Еферентні методи лікування ХШ, абсолютні та відносні показання до їх застосування, замісна терапія.

Тема 5. СИСТЕМНІ ВАСКУЛІТИ

Системні васкуліти, основні чинники розвитку та ланки патогенезу СВ. Класифікаційні критерії СВ (вузликосий поліартеріїт, мікроскопічний поліангіїт, синдром Черджа-Стросса, геморагічний васкуліт, гранулематоз Вегенера, хвороба Бехчета, гігантоклітинний артеріїт, артеріїт Такааясу, артеріїт Кавасакі, есенціальний кріоглобулінемічний васкуліт). Клінічні ознаки СВ, методи оцінки активності, фази та перебігу васкулітів, рефрактерний перебіг АНЦА-васкулітів. Оцінка ступеню ураження органів та тканин (індекс васкулітного пошкодження), оцінка загального стану хворих (опитувальник SF-36). Клінічне значення лабораторних методів дослідження (загальноклінічних, біохімічних, імунологічних), морфологічних, інструментальних (ангіографія, ультразвукова доплерографія. Рентгенографія легень, КТ, МРТ, магніто-резонансна ангіографія, позитронно-емісійна томографія, функціональні легеневі тести, бронхоскопія, бронхоальвеолярний лаваж). Приципи лікування хворих на СВ та їх прогноз.

Тема 6. РЕВМАТОЇДНИЙ АРТРИТ

Ревматоїдний артрит: розповсюдженість, етіологічні та тригерні фактори розвитку РА, ланки патогенезу, патоморфологічні зміни в органах при РА. Загальна характеристика основних цитокінів, які беруть участь у розвитку РА. Класифікація РА (ACR/EULAR 2010). Зміни лабораторних показників, які виявляються при РА. Інструментальні дослідження: рентгенологічне дослідження суглобів, МРТ, КТ, артроскопія, Диференційна діагностика РА. Лікування РА, загальні положення медикаментозної терапії, принципи протизапальної та базисної терапії (основні препарати, показання, протипоказання, побічні дії препаратів, рекомендації по динамічному спостереженню за пацієнтами, лікарська взаємодія препаратів), комбінована терапія базисними препаратами, генно-інженерні біологічні препарати. Критерії ремісії РА (ACR, EULAR) та оцінка ефективності терапії за критеріями DAS та DAS28.

Тема 7. СПОНДИЛОАРТРОПАТІЇ

Анкілозуючий спондиліт: епідеміологія, етіологія, класифікація (АРУ, 2004), діагностичні критерії АС (модифіковані Нью-йоркські критерії). Рентгенологічні зміни, характерні для анкілозуючого спондиліту. Визначення

активності та ступеня тяжкості АС. Індекс BASFI. Не медикаментозні та медикаментозні методи лікування. Місце ГК та блокаторів фактора некрозу пухлини в лікуванні АС. Псоріатичний артрит: епідеміологія, етіологія та патогенез ПсА. Класифікація псоріатичної артропатії. Форми ПсА. Критерії ПсА ((CASPAR, 2006). Діагностичні критерії Ванкувера ювенільного ПсА (1989). Зміни, що виявляються при лабораторному та інструментальному обстеженні хворих на ПсА. Рентгенологічні зміни, які відзначають при ПсА в кістково-суглобовій системі. Характер морфологічних змін в синовіальній оболонці і суглобових хрящах при ПсА. Лікування псоріатичної артропатії. Показання до призначення БПЗП хворим на ПсА. **РЕАКТИВНІ АРТРИТИ: етіологія** реактивного артриту (РеА). Епідеміологія РеА. Генетичні чинники в розвитку РеА. Клінічна картина РеА. Діагностика РеА, визначення «тригерного» мікроорганізму, спільні риси постентероколітичних і урогенітальних РеА. Позасуглобові прояви РеА, частота їх розвитку. Рентгенологічні ознаки РеА. Синдром Рейтера. Клінічна картина синдрому Рейтера. Діагностика синдрому Рейтера. Особливості перебігу синдрому Рейтера у ВІЛ-інфікованих хворих. Лікування РеА: застосування пульс-терапії при РеА. Антимікробні засоби, що призначаються при РеА. Особливості терапії хворих з синдромом Рейтера хламідійної етіології. Особливості лікування постентероколітичних артритів. Профілактичні заходи при синдромі Рейтера.

Тема 8. ГОСТРА РЕВМАТИЧНА ЛИХОМАНКА ТА ХРОНІЧНА РЕВМАТИЧНА ХВОРОБА СЕРЦЯ

Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця: поширеність, основні етіологічні чинники та патогенетичні ланки ГРЛ, морфологічні стадії патологічного процесу при ГРЛ. Клінічна картина ГРЛ та ХРХС, особливості клінічної картини в різних вікових групах. Клініко-лабораторно-інструментальна діагностика ГРЛ та ХРХС, діагностичні критерії, диференційна діагностика даної патології. Класифікація ГРЛ та ХРХС. Основні принципи лікування хворих на ГРЛ та ХРХС: мета терапії, використання немедикаментозних та медикаментозних (етіотропна терапія, протизапальна) та хірургічних підходів до лікування хворих на ГРЛ та ХРХС, засоби первинної та вторинної профілактики ГРЛ та ХРХС.

Тема 9. КРИСТАЛІЧНІ АРТРОПАТІЇ

Подагра: поширеність подагри в світі та в Україні серед осіб різного віку та статі, основні питання етіології, фази патогенезу подагри, метаболізм сечової кислоти, патоморфологічні зміни при гострому подагричному артриті та хронічній подагрі. Клінічна класифікація подагри. Варіанти дебюту подагри, клінічна картина гострого подагричного артриту, міжнападної та хронічної подагри. Параклінічні дослідження (лабораторні, дослідження синовіальної рідини, біопсія підшкірних тонусів, рентгенографія уражених суглобів). Діагностичні критерії подагри та епідеміологічні критерії діагностики подагричного артриту. Лікування гострого подагричного артриту. Базисна терапія подагри (урикодепресанти, урикозуричні, уриколітичні препарати). Критерії ефективності базисної терапії. Лікування ниркових синдромів (гостра уратна нефропатія, подагричний гломерулонефрит із нефротичним синдромом). Санаторно-курортне лікування, профілактика подагри та прогноз.

Тема 10. ОСТЕОАРТРОЗ

Остеоартроз: епідеміологічні та соціально-медичні аспекти ОА, етіологічні чинники та основні ланки патогенезу ОА, макроскопічні зміни хряща при ОА. Патогенетичні варіанти ОА, клінічні форми, локалізація, рентгенологічні стадії ОА (за Kellgren J.H. Lawrence J.S.). Клінічна картина ОА залежно від локалізації патологічного процесу, наявності синовіту, перебігу захворювання. Інструментальні методи дослідження хворих на ОА (рентгенологічне, сцинтиграфія суглобів, УЗД, МРТ, артроскопія, термографія). Класифікаційні критерії ОА, гонартрозу (ACR, 1986), коксартрозу (ACR, 1991), ОА суглобів кистей (ACR, 1990). Диференційна діагностика ОА. Мета терапії ОА, нефармакологічні та фармакологічні методи лікування хворих з ОА (ACR, 2012). Оцінка наслідків захворювання та ефективності терапії за шкалами Lequense, WOMAC, анкетною SF-36. Хірургічні методи лікування хворих на ОА (ендопротезування, лаваж колінних суглобів, видалення «суглобової миші», остеотомія).

Тема 11. ОСТЕОПОРОЗ

Остеопороз. Визначення та епідеміологія ОП. Чинники ризику ОП і переломів кісток у жінок європеїдної раси у постменопаузальний період. Чинники ризику ОП у чоловіків. Епідеміологія, патогенез та клінічні особливості ГК-індукованого остеопорозу. Морфологія кісткової тканини. Обмін у кістковій тканині. Діагностичні ознаки остеопорозу. Діагностика та диференційна діагностика ГК-індукованого остеопорозу. Механізми розвитку остеопорозу. Сучасні підходи до лікування Остеопорозу. Профілактика та лікування ГК-індукованого ОП на основі клінічних рекомендацій EULAR та ACR (2010). Первинна та вторинна профілактика.

Тема 12. ФІБРОМІАЛГІЯ

Визначення ФМ. Епідеміологія, етіологія та патогенез захворювання. Характеристика тригерних точок. Чинники, що активують тригерні точки. Особливості клінічної картини ФМ. Діагностичні критерії ФМ, запропоновані ACR (1990). Методика обстеження хворих з міофасціальним болем. Медикаментозне та немедикаментозне лікування ФМ.

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «ПУЛЬМОНОЛОГІЯ»

Тема 1. Історія пульмонології та її стан на сучасному етапі.

Внесок вітчизняних вчених у розвиток різних галузей пульмонології.

Перспективи реформування медичної допомоги населенню в сучасних умовах на засадах сімейної медицини. Використання сучасних технологій у розробці нових діагностичних і лікувальних методів в пульмонології. Роль доказової медицини. Медична класифікація хвороб, МКБ-10. Протоколи надання допомоги затверджені МОЗ України: Наказ № 128 (2007) МОЗ України «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Пульмонологія», Накази МОЗ України № 555 (2013) та 686 (2013).

Тема 2. Методи обстеження хворих при захворюваннях органів дихання.

Особливості анамнезу та фізикального обстеження хворих. Мікробіологічна діагностика: характеристика біологічних матеріалів

(харкотиння, промивні води бронхів, транстрахеальний аспірат, бронхоальвеолярний змив, браш-біоптат, плевральна рідина, пунктат інфільтрату або абсцесу легень, біоптат легеневої тканини, кров на гемокультуру, сеча, мазки з носу, рото глотки, сироватка крові); характеристика методів дослідження (пряма мікроскопія, методи виявлення антигенів, культуральна діагностика, серологічна діагностика, молекулярно-генетична діагностика).

Радіологічні методи діагностики (традиційне рентгенологічне дослідження, цифрова рентгенографія, флюорографія, рентгеноскопія, лінійна томографія, методика контрастування, агіографічне обстеження, ультразвукове обстеження, комп'ютерна томографія ОГК, магнітно-резонансна томографія): покази, протипокази, діагностична цінність.

Бронхологічні методи діагностики. Історія розвитку методу. Покази та протипокази. Методика проведення. Діагностична значущість бронхоскопії. Симптоми незворотного ураження бронхо-легеневої системи за даними бронхографії. Лікувальна бронхоскопія. Ускладнення бронхологічних методів діагностики.

Торакоскопія та інші інвазивні втручання: види, покази, протипокази, діагностична значущість, ускладнення.

Дослідження функції зовнішнього дихання: комп'ютерна спірографія, визначення методу, покази, протипокази, діагностичне значущість методу, види та важкість вентиляційних порушень на підставі аналізу кривої «потік-обсяг». Поняття варіабельності обструкції. Провокаційні тести при спірометричному дослідженні. Пікфлоуметрія: визначення методу, покази, протипокази, діагностичне значущість методу.

Методика пульсової оксиметрії: визначення методу, методика проведення, інформативність показника сатурації кисню в діагностиці важкості легеневої недостатності та показів щодо проведення оксигенотерапії.

Тема 3. Клінічна фармакологія препаратів, що впливають на дихальні шляхи.

Бета-адреностимулятори: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків. Інгаляційні глюкокортикостероїди: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків. Теофіліни: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків. Антилейкотриєнові засоби: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків. М-холіноблокатори: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків.

Моноклональні антитіла до IgE: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків. Стабілізатори опасистих клітин: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків.

Муколітики та відкаруючі засоби: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків.

Антибактеріальні засоби, що найчастіше використовуються в пульмонологічній практиці: механізм дії, класифікація, фармакодинаміка, фармакокінетики, побічна дія ліків.

Тема 4. Основні симптоми респіраторних захворювань.

Анатомія, фізіологія, гістологія органів дихання. Регуляція дихання. Механізм зовнішнього дихання. Задишка та ядуха: визначення поняття, механізм виникнення, класифікація, вимірювання задишки за допомогою шкали медичної дослідницької ради (mMRC). Методи верифікації задишки та ядухи. Діагностичне значення. Лікування. Кашель: визначення, методи оцінки кашлю, діагностично-лікувальний алгоритм щодо ведення хворого з кашлем.

Болі в грудній клітці: патофізіологія вісцеральної болі, класифікація, механізм виникнення, диференційна діагностика у разі болю в грудях, діагностичне значення, лікування.

Кровохаркання, легенева кровотеча: визначення, класифікація, механізм виникнення, діагностика, діагностичне значення, методи консервативного та оперативного лікування, ускладнення.

Тема 5. Інфекційні захворювання легень.

Вірусні інфекції дихальних шляхів. Загальна симптоматика вірусних інфекцій дихальних шляхів. Окремі нозологічні форми (грип, парагрип, респіраторно-синтиціальна вірусна інфекція, метапневмовірусна інфекція, ріновірусна інфекція, коронавірусна інфекція, ТГРС – тяжкий гострий респіраторний синдром, аденовірусні інфекції): етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування, профілактика.

Гострий бронхіт. Визначення. Класифікація. Клінічна картина, діагностика, лікування.

Пневмонії. Визначення. Класифікація пневмоній (Наказ № 128 (2007) МОЗ України).

Негоспітальна пневмонія: визначення, епідеміологія, патогенез, клінічна класифікація, групи хворих на негоспітальну пневмонію, етіологічні фактори розвитку не госпітальної пневмонії залежно від клінічної групи, діагностика, фактори ризику летального наслідку при негоспітальній пневмонії, критерії діагнозу, диференціальний діагноз при пневмоніях, лікування негоспітальної пневмонії (ведення хворих на амбулаторному етапі, ведення хворих в умовах стаціонару). Клінічна фармакологія антибактеріальних засобів в лікуванні негоспітальної пневмонії. Критерії достатності призначення антибактеріальної терапії. Реабілітація хворих, що перенесли негоспітальну пневмонію. Експертиза працездатності.

Госпітальні (нозокоміальні) пневмонії: визначення, епідеміологія, патогенез, етіологія, класифікація. Діагностика. Особливості мікробного пейзажу, клінічного перебігу та лікування ранніх та пізніх госпітальних (нозокоміальних) пневмоній. Клінічна фармакологія антибактеріальних засобів в лікуванні госпітальної пневмонії. Реабілітація хворих, що перенесли госпітальну пневмонію, експертиза працездатності. Профілактика госпітальної інфекції.

Абсцес та гангрена легень. Термінологія, визначення понять. Етіологія. Патогенез та патологічна анатомія. Клінічна класифікація абсцесу та гангрен легень. Клінічна картина. Діагностика та диференційна діагностика у разі деструктивних уражень легень. Лікування (інтенсивна терапія, консервативна лікування, хірургічне лікування). Клінічна фармакологія антибактеріальних засобів в лікуванні абсцесу та гангрен легень.

Сепсис. Визначення. Класифікація. Патолофізіологія, патоморфологія. Патогенез основних симптомів у разі сепсису. Клінічна симптоматологія септичного стану. Поняття про полі органну недостатність: критерії поліорганної дисфункції. Шкала Глазго. Діагностика, диференційна діагностика. Лікування. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні септичних станів.

Тема 6. Обструктивні захворювання органів дихання.

Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ). Визначення та термінологія згідно державних (Наказ МОЗ України № 555 (2013)) та міжнародних узгоджувальних документів щодо ХОЗЛ (GOLD, 2014). Етіологія та патогенез, фактори ризику розвитку ХОЗЛ. Стратифікація хворих на ХОЗЛ. Клінічна картина. Системні прояви ХОЗЛ. Клінічні групи ХОЗЛ. Діагностика (рівні дослідження) та диференційна діагностика у разі ХОЗЛ. Роль дослідження ФЗД в діагностиці ХОЗЛ, визначення частково зворотної бронхіальної обструкції, стадії перебігу, оцінки ефективності лікування. Лікування хворих на ХОЗЛ. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні ХОЗЛ. Поняття про загострення ХОЗЛ, його типи та ступінь важкості. Базисне лікування ХОЗЛ. Загострення ХОЗЛ, визначення, лікування.

Бронхіальна астма (БА). Визначення та термінологія згідно державних (Наказ МОЗ України № 686 (2013)) та міжнародних узгоджувальних документів щодо БА (GINA, 2015). Епідеміологія. Класифікація БА. Клінічна картина. Діагностика та диференційна діагностика при БА. Роль дослідження ФЗД в діагностиці БА, визначення зворотної бронхіальної обструкції, стадії перебігу, оцінки ефективності лікування. Базисне лікування хворих на БА. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні БА (препарати для базисного лікування, препарати для надання швидкої допомоги). Поняття про загострення БА, його типи та ступінь важкості. Важке загострення БА: визначення, причини, стадії, клінічна та інструментальна симптоматика стадій, лікувальна тактика, профілактика, реабілітація хворих. Специфічна імунотерапія (СІТ-терапія) хворих на БА: покази, протипокази, ускладнення.

Муковісцидоз. Визначення та термінологія згідно державних (Наказ МОЗ України № 128 (2007)) та міжнародних документів. Епідеміологія, етіологія, клінічна класифікація. Клінічні прояви муковісцидозу. Діагностика. Роль генетичного аналізу в діагностиці муковісцидозу. Лікування. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні муковісцидозу. Особливості харчування хворих.

Емфізема легень. Визначення. Класифікація емфіземи легень. Фактори ризику та патогенез. Роль протеаз та антипротеаз в ініціації та розвитку емфіземи легень. Діагностика. Сучасні методи лікування емфіземи легень. Програми консервативного ведення хворих, клінічна фармакологія препаратів, що використовуються для лікування емфіземи легень. Методи хірургічного лікування емфіземи легень: покази, протипокази, види оперативних втручань, ускладнення. Трансплантація легень.

Бронхоектатична хвороба (БЕХ). Визначення. Класифікація. Епідеміологія. Патогенез. Патологічна анатомія при БЕХ. Клінічні симптоми БЕХ. Методи діагностики БЕХ, значення КТ ОГК та бронхологічних методів діагностики для

верифікації діагнозу БЕХ. Види бронхоектазів. Диференціальна діагностика. Лікування: цілі, немедикаментозні способи лікування, медикаментозна терапія. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються для лікування хворих на БЕХ. Покази до хірургічного лікування.

Тема 7. Пухлини легень.

Класифікація пухлин органів дихання. Епідеміологія доброякісних та злоякісних пухлин органів дихання.

Рак легень. Епідеміологія. Клініко-анатомічна та гістологічна класифікація раку легень. Класифікація за системою TNM. Особливості клінічної картини різних видів раку легень. Діагностика, диференційна діагностика. Алгоритм обстежень за підозри на рак легень. Покази, протипокази та види оперативних втручань при раку легень. Особливості лікування немілкоклітинного та мілкоклітинного раку легень. Прогноз, експертиза та реабілітація хворих.

Метастатичні ураження легень. Патогенез. Класифікація. Шляхи метастазування. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика, диференційна діагностика. Лікування. Прогноз, експертиза. Реабілітація.

Доброякісні новоутворення органів дихання. Епідеміологія. Клінічна симптоматологія. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування. Прогноз, реабілітація хворих.

Тема 8. Інтерстиційні та дисеміновані захворювання легень.

Ідіопатичні інтерстиційні пневмонії. Визначення. Сучасна класифікація згідно державних та міжнародних документів. Клініко-патологічна класифікація інтерстиційних пневмоній. Епідеміологія, фактори ризику. Клінічна картина, морфологічна картина, функціональна діагностика (рентгенодіагностика), диференційна діагностика різних форм ідіоматичних захворювань легень (ідіопатичний легеневий фіброз, неспецифічна інтерстиційна пневмонія, криптогенна організуюча пневмонія, десквамативна інтерстиційна пневмонія, респіраторний бронхіоліт, лімфоцитарна інтерстиційна пневмонія, гостра інтерстиційна пневмонія). Лікування. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються для лікування інтерстиційних захворювань легень. Прогноз, реабілітація хворих.

Ураження органів дихання при системних захворюваннях сполучної тканини. Особливості клініки, діагностики та лікування.

Саркоїдоз органів дихання. Епідеміологія. Етіологія. Роль генетичних факторів в розвитку захворювання. Патогенез. Класифікація згідно державних та міжнародних стандартів. МКХ-10. Клінічні прояви і діагностика саркоїдозу органів дихання. Диференційний діагноз. Позалагеневи саркоїдоз. Методи лікування: немедикаментозні та медикаментозні. Тактика призначення глюкокортикостероїдів. Прогноз, експертиза, реабілітація хворих.

Гістіоцитоз Х. Епідеміологія, етіологія. Патогенез. Морфологічні зміни при гістіоцитозі Х. Класифікація. Клінічна картина. Методи діагностики та диференційний діагноз. Лікування. Прогноз, реабілітація, експертиза хворих.

Синдром Гудпасчера. Епідеміологія, етіологія. Патогенез. Морфологічні зміни. Класифікація. Клінічна картина. Методи діагностики та диференційний діагноз. Лікування. Прогноз, реабілітація, експертиза хворих.

Легеневі еозинофілії. Класифікація. Епідеміологія, етіологія. Морфологічні зміни. Клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика різних

клінічних форм (проста легенева еозинофілія - синдром Леффлера, гостра еозинофільна пневмонія, хронічна еозинофільна пневмонія, синдром Черджа-Стросса, гіпереозинофільний синдром, алергічний бронхо-легеневий аспергильоз, бронхоцентричний гранулематоз). Прогноз, реабілітація, експертиза працездатності.

Тема 9. Захворювання плеври.

Плевральні випоти. Плевральна порожнина: анатомія, фізіологія, гістологічна структура. Класифікація. Етіологія. Діагностичний торакоцентез. Алгоритм дослідження плеврального випоту. Методи візуалізації плеврального випоту (рентгенодіагностика, МРТ, УЗО, КТ ОГК). Інвазивні методи дослідження (пункцій на біопсія плеври). Транссудативний плевральний випіт: причини, клініка, лабораторна діагностика, лікування. Ексудативний плевральний випіт: причини, клініка, лабораторна діагностика, лікування. Емпієма плеври.

Пневмоторакс. Визначення. Причини розвитку. Види (первинний спонтанний пневмоторакс, вторинний спонтанний пневмоторакс, травматичний пневмоторакс, ятрогенний пневмоторакс, напружений пневмоторакс). Клінічна картина. Діагностика. Встановлення розміру пневмотораксу. Лікування: спостереження, кисне терапія, проста аспірація, дренування плевральної порожнини, хімічний плевродез

Гемоторакс. Визначення. Етіологія і патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Гемоторакс як ускладнення лікування антикоагулянтами. Лікування.

Пухлини плеври. Класифікація пухлин плеври (ВОЗ). Дифузна злоякісна мезотеліома плеври. Етіологія, патогенез, патоморфологія. Клінічна класифікація TNM. Клінічні особливості перебігу мезотеліоми плеври. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування. Прогноз.

Тема 10. Синдром апное-гіпноное сну.

Визначення. Фізіологія сну. Вплив сну на серцево-судинну, респіраторну, нервову системи. Фізіологічні та клінічні наслідки порушень вентиляції впродовж сну. Епідеміологія, патогенез синдрому обструктивного апное. Критерії діагностики. Класифікація. Лікування. CPAP-терапія.

Тема 11. Хвороби органів дихання і стан інших органів і систем.

Особливості респіраторної патології в дитячому віці. Особливості фармакотерапії захворювань органів дихання в дитячому та підлітковому віці.

Особливості перебігу та лікування респіраторної патології у осіб похилого віку. Особливості перебігу та лікування респіраторної патології у вагітних на різних строках вагітності.

Тема 12. Порушення легеневого кровообігу.

Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Визначення. Фактори ризику венозного емболізму за Р. Вірховим (1845). Патогенез ТЕЛА. Класифікація. Стратифікація пацієнтів за ризиком розвитку ТЕЛА. Клінічна картина ТЕЛА: синдроми легенево-плевральний, кардіальний, абдомінальний, нирковий, церебральний. Лабораторно-інструментальна діагностика: алгоритм за високого та невисокого ризику розвитку ТЕЛА. Аналогові шкали оцінки ймовірності ТЕЛА. Диференційна діагностика при ТЕЛА. Лікування: тромболізіс,

антикоагулянтна терапія, емболектомія, імплантація кава-фільтру (покази, протипокази, ускладнення). Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні хворих ТЕЛА. Профілактика тромбоемболічних ускладнень.

Легенева гіпертензія (ідіопатична легенева гіпертензія, легенева гіпертензія при хронічних респіраторних захворюваннях, хронічна тромбоемболічна легенева гіпертензія). Епідеміологія. Визначення. Патогенез. Фактори ризику. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні хворих на легеневу гіпертензію. Прогноз.

Легеневе серце. Визначення. Класифікація. Причини розвитку. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Прогноз.

Набряк та гостре токсичне ушкодження легень. Причини. Клінічна картина. Алгоритм ведення хворих. Прогноз.

Тема 13. Мікози легень. Класифікація. Фактори ризику. Етіологія. Діагностика, клінічна картина, лікування при аспергильозі легень, інвазивному кандидозі легень. Клінічна фармакологія антимікотичних засобів. Профілактика. Прогноз.

Тема 14. Респіраторні алергози.

Визначення. Класифікація. Клінічна картина, методи діагностики та лікування. Прогноз.

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ»

Тема 1. Хвороби стравоходу.

Функціональні хвороби стравоходу в світі Римського консенсусу III (2005). Етіологія і патогенез первинних езофагеальних дискінезій (сегментарний спазм грудного відділу стравоходу, дифузний езофагоспазм, «стравохід лускунчика», гіпотонія і атонія грудного відділу стравоходу, недостатність кардії). Диференціальна діагностика з ахалазією кардії та злоякісними пухлинами стравоходу.

Тема 2. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (неерозивна, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта), її позастровахідні прояви, етіологія і патогенез, діагностика, диференціальна діагностика, класифікація, лікування, протирецидивний заходи згідно положень Наказу МОЗ України від 31.10.2013р. №943 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі".

Тема 3. Хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки

Функціональні розлади рухової-секреторної функції шлунка, синдром функціональної шлункової диспепсії у світі Римського консенсусу III (2005), аерофагія, синдром циклічного блювання. Диференціальна діагностика, лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 03.08.2012р. №600 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії".

Хронічні гастрити, класифікації (Сідней, Хьюстон, Кіотський консенсус 2015), етіологія і патогенез, клініка, діагностика, методи діагностики інфікування *Helicobacter pylori*, диференціальна діагностика, лікування і профілактика.

Пептичні виразки шлунка та дванадцятипалої кишки, епідеміологія, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, класифікація, клінічна картина, ерадикаційна терапія згідно Маастрихтських консенсусів III та IV, профілактика виразок (у т.ч. НПЗП-індукованих) згідно Наказу МОЗ України від 03.09.2014р. №613 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки".

Тема 4. Захворювання біліарної системи та печінки.

Функціональні розлади біліарного тракту у світі Римського консенсусу III (2005) та хронічні холециститу, жовчнокам'яна хвороба, класифікація, етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференціальна діагностика, лікування та протирецидивні заходи.

Основні клініко-лабораторні прояви синдромів холестазу, цитолізу, печінково-клітинної недостатності, імунного запалення. Пігментні гепатози (синдром Жильбера, синдром Криглера-Найяра, синдром Дабіна-Джонсона і Ротора), порфірії, принципи диференціальної діагностики.

Алкогольна хвороба печінки, вірусні гепатити, неалкогольна жирова печінка: класифікації, клініка, диференціальна діагностика між цими нозологіями, загальні принципи лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 06.11.2014р. №826 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах"

Цирози печінки, епідеміологія, етіологія, класифікація, градація за Чайлдом-П'ю, морфологічні зміни, клінічна картина, діагностика різних форм цирозу печінки, результати захворювання, прогноз.

Ускладнення цирозу печінки. Ендогенна та ендогенна печінкова енцефалопатія, теорії патогенезу, основні терапевтичні заходи при печінковій енцефалопатії та печінковій комі. Портальна гіпертензія – причини, класифікація, діагностика, лікування, попередження кровотеч з варикозно розширених вен стравоходу, асцити, спонтанного бактеріального перитоніту.

Тема 5. Хвороби підшлункової залози та кишечника.

Хронічні панкреатити, етіологія, класифікація, особливості клінічної картини, діагностика, диференціальна діагностика з пухлинами підшлункової залози, оцінка зовнішньосекреторної недостатності, лікування під час загострення та в ремісії згідно Наказу МОЗ України від 10.09.2014р. №638 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті".

Синдром подразненої кишки та інші функціональні розлади кишечника у світі Римського консенсусу III (2005) - етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування в (т.ч. числі при дисбіозі кишечника, синдромі надлишкового бактеріального росту).

Целіакія дорослих - класифікація, клінічна картина, диференціальна діагностика з дісахаридазодефіцитними ентеропатіями, ексудативної гіпопротеїнемічною ентеропатією, лікування.

Запальні захворювання товстої та тонкої кишки (неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона, недиференційований коліт) - етіологія, патогенез, клінічна картина, ускладнення, лабораторні та ендоскопічні критерії активності, принципи лікування і протирецидивний заходи, покази до хірургічного лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 11.02.2016р. №90 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника"

Ішемічний коліт, дивертикульоз кишечника, кишкова непрохідність на тлі спайкової хвороби - клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування..

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «НЕФРОЛОГІЯ»

Тема 1. Гломерулярні хвороби нирок.

Класифікація гломерулярних хвороб нирок (гострі та хронічні гломерулярні хвороби, первинні та вторинні гломерулярні хвороби). Етіологічні чинники, основні ланки патогенезу. Клінічна та морфологічна класифікація гострого та хронічного гломерулонефриту. Клініко-лабораторна маніфестація гломерулонефритів, критерії протеїнурії, анемії та АГ при ГН. Інструментальні методи діагностики. Нефротичний та нефритичний синдроми: причини розвитку, діагностичні критерії, ускладнення. Сучасні підходи до лікування хворих із гломерулярними хворобами нирок.

Хронічна хвороба нирок: визначення, діагностичні критерії (KDIGO, 2012). Фактори ризику та причини розвитку ХХН. Стадії ХХН відповідно до рекомендацій KDIGO, 2012. Клінічна та лабораторна презентація ХХН, основні причини їх розвитку. Ускладнення ХХН. Стратифікація кардіо-васкулярного ризику (KDIGO, 2012).

Амілоїдоз. Основні етіологічні чинники та ланки патогенезу. Класифікація амілоїдозу. Клінічні прояви амілоїдозу різної локалізації. Лабораторна та інструментальна діагностика. Підходи до патогенетичної терапії амілоїдозу.

Тема 2. Тубулоінтерстиційні та судинні хвороби нирок.

Класифікація тубулоінтерстиційних та судинних хвороб нирок, основні причини та ланки патогенезу їх розвитку. Клінічні маніфестації, діагностичні критерії та методи діагностики. Сучасні підходи до лікування тубулоінтерстиційних та судинних хвороб нирок згідно з протоколами надання допомоги.

Тема 3. Гостра та хронічна ниркова недостатність.

Типи гострої ниркової недостатності та основні їх причини. RIFLE та AKIN діагностичні критерії гострої ниркової недостатності. Фактори ризику хронічної ниркової недостатності, патофізіологічні та функціональні зміни при ХНН. Клінічні прояви ХНН. Ускладнення ХНН. Лікування артеріальної гіпертензії у хворих із ХНН, медикаментозна корекція анемії, водно-

електролітного балансу. Немедикаментозне лікування ХНН (перитонеальний діаліз, гемодіаліз), покази та протипокази.

ПРОГРАМА З РОЗДІЛУ «ГЕМАТОЛОГІЯ»

Тема 1. Анемії

Класифікація анемії за етіологічним чинником. Залізодефіцитна анемія: основні причини та патофізіологія. Клінічні маніфестації ЗДА, лабораторна діагностика. Принципи фармакологічної терапії ЗДА.

Мегалобластні анемії: причини В12-ДА та фолієводефіцитної анемії, основні ланки патогенезу та клінічна презентація, лабораторна діагностика та підходи до лікування.

Анемія хронічного захворювання, причини, основні ланки патогенезу та клінічна презентація, лабораторна діагностика та підходи до лікування.

Гемолітичні анемії, сучасна класифікація, причини, основні ланки патогенезу та клінічна презентація, лабораторна діагностика та підходи до лікування.

Апластична анемія, етіологічні чинники, патофізіологія, клінічні прояви та лабораторна діагностика. Принципи медикаментозного лікування апластичної анемії.

Тема 2. Лейкози

Лейкемії, визначення, етіологічні чинники. Клінічна класифікація лейкемії. Гострий лейкоз, причини, клінічна класифікація, клінічні прояви, лабораторно-інструментальна діагностика, принципи лікування гострих лейкозів. Принципи лікування лейкозів та лікування супутніх синдромів. Диференційний діагноз гострого мієлобластного та лімфобластного лейкозів, прогноз та прогностичні фактори.

Хронічні лейкози, клінічна класифікація, цитогенетичні та молекулярні аспекти розвитку. Клінічна картина різних стадій розвитку, лабораторна та інструментальна діагностика, принципи терапії хворих з хронічним мієлобластним лейкозом. Класифікація та стадії хронічних лімфобластних лейкозів за Rai та Binet. Підходи до хіміотерапії хронічних лейкозів.

Тема 3. Тромбоцитопатії

Еритремія (поліцитемія), етіологічні чинники, патофізіологія, клінічні прояви, діагностичні критерії. Лабораторна та інструментальна діагностика. Принципи медикаментозного лікування еритремії.

Гемофілія, класифікація та основні причини розвитку. Клінічні прояви, діагностичні критерії. Лабораторна та інструментальна діагностика. Ускладнення гемофілії. Принципи медикаментозного лікування гемофілії.

Геморагічні діатези. Коагулопатії, тромбоцитопатії, васкуліти. Підходи до діагностики та диференціальної діагностики. Принципи лікування.

ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

для вступу до аспірантури зі спеціальності 14.01.02 «внутрішні хвороби»

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «КАРДІОЛОГІЯ»

1. Гіпертонічна хвороба: етіологічні чинники та фактори ризику, класифікація, клінічна презентація, діагностика ГХ на різних стадіях, стратифікація ризику при артеріальній гіпертензії і сучасна тактика вибору гіпотензивної терапії. Резистентна та злаякісна артеріальна гіпертензія. Первинна та вторинна профілактика ГХ.
2. Диференційна діагностика гіпертонічної хвороби з симптоматичним артеріальними гіпертензіями: клінічні особливості, діагностична та лікувальна тактика.
3. Гіпертонічні кризи: фактори ризику, сучасна класифікація, клінічні особливості, тактика надання невідкладної допомоги.
4. ІХС: етіологічні чинники та фактори ризику, основні ланки патогенезу, класифікація. Стабільна стенокардія. Класифікація. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Сучасні підходи до менеджменту пацієнтів із стабільними формами ІХС.
5. Гострий коронарний синдром. Критерії діагностики, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика ведення в залежності від варіанту гострого коронарного синдрому.
6. Атеросклероз. Сучасні погляди на проблему. Дисліпопротеїнемії. Принципи лікування та профілактика. Клінічна фармакологія основних груп препаратів, що застосовуються при лікуванні хворих з атеросклерозом.
7. Інфаркт міокарда: етіологія, патогенез, клінічні форми, підходи до діагностики ІМ, сучасні принципи лікування інфаркту міокарда на догоспітальному та госпітальному етапі.
8. Інфаркт міокарда: ранні та пізні ускладнення, клінічні прояви, діагностика та тактика ведення пацієнта.
9. Інфекційний ендокардит: етіологія, патогенез, клінічні форми, диференціальна діагностика, лікування, медико-соціальна експертиза.
10. Кардіоміопатії: класифікація, клінічні маніфестації, діагностика, лікування, медико-соціальна експертиза.
11. Порушення серцевого ритму: етіологія, класифікація, клінічна та інструментальна діагностика. Медикаментозна та немедикаментозна тактика лікування хворих. Пароксизмальні порушення ритму.
12. Блокади серця: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, ЕКГ-діагностика, диференційна діагностика, лікування.
13. Хронічна серцева недостатність: етіологія, класифікація, диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Тактика ведення хворого в залежності від генезу, функціонального класу та стадії серцевої недостатності. Медикаментозна та немедикаментозна лікування.

14. Гостра серцева недостатність. Критерії діагностики, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування гострої серцевої недостатності на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування в залежності від причини і клінічного варіанту. Первинна та вторинна профілактика.
15. Перикардити: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, диференціальна діагностика, лікування. Невідкладна допомога при тампонаді серця, покази до проведення пункції перикарда, методика.
16. Міокардити: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, медико-соціальна експертиза.
17. Набуті вади серця: етіологічні чинники, диференційний діагноз, діагностично-лікувальна тактика, покази до оперативного лікування. Особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань.
18. Вроджені вади серця: класифікація, гемодинаміка, клініка, діагностика та диференційна діагностика, покази до оперативного лікування.
19. Раптова зупинка кровообігу: патогенез, клініка, стадії, етапи серцево-легеневої реанімації. Асистолія і електро-механічна дисоціація.
20. Тромбоемболія легеневої артерії: критерії діагностики, невідкладна допомога при ТЕЛА помірного та високого ризику. Клінічна фармакологія тромболітичних засобів. Покази та протипокази до проведення тромболітичної терапії у пацієнтів такої категорії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «РЕВМАТОЛОГІЯ»

1. Ревматоїдний артрит: етіологічні та тригерні фактори розвитку РА, ланки патогенезу. Діагностичні критерії РА (ACR/EULAR 2010). Лабораторно-інструментальна діагностика РА. Лікувальна тактика при РА. Критерії ремісії РА.
2. Системний червоний вовчак: епідеміологія та причини розвитку СЧВ. Клінічна класифікація СЧВ, його клініко-імунологічні варіанти, діагностичні критерії Американської ревматологічної асоціації. Підходи до немедикаментозного та медикаментозного лікування за рекомендаціями EULAR, мета терапії.
3. Системна склеродермія, епідеміологія, етіологія та патогенез. Особливості ураження органів і систем при ССД, її клінічні форми, варіанти перебігу та стадії розвитку. Клінічна класифікація (APU) та діагностичні критерії ССД (APA). Діагностика ССД. Сучасні підходи до базисної терапії ССД, особливості лікування вісцеральних проявів ССД.
4. Анкілозуючий спондиліт, епідеміологія, етіологія, класифікація (APU, 2004), діагностичні критерії АС. Рентгенологічні зміни, характерні для анкілозуючого спондиліту. Визначення активності та ступеня тяжкості АС. Немедикаментозні та медикаментозні методи лікування.
5. Псоріатичний артрит, етіологія та патогенез. Критерії ПсА ((CASPAR, 2006), лабораторна та інструментальна діагностика ПсА. Сучасні підходи до лікування ПсА.
6. Реактивні артрити: етіологія, клінічна картина РеА, діагностика РеА. Позасуглобові прояви РеА, частота їх розвитку. Рентгенологічні ознаки

- РеА. Синдром Рейтера. Лікування РеА: застосування пульс-терапії при РеА. Антимікробні засоби, що призначаються при РеА.
7. Подагра: поширеність подагри, основні етіологічні чинники, патогенез. Клінічна класифікація подагри та діагностичні критерії подагри. Лікування гострого подагричного артриту. Базисна терапія подагри (урикодепресанти, урикозуричні, уриколітичні препарати).
  8. Остеоартроз: етіологічні чинники та основні ланки патогенезу ОА, клінічні форми, рентгенологічні стадії ОА (за Kellgren J.H. Lawrence J.S.). Класифікаційні критерії гонартрозу (ACR, 1986), коксартрозу (ACR, 1991), ОА суглобів кистей (ACR, 1990). Мета терапії ОА, нефармакологічні та фармакологічні методи лікування хворих з ОА (ACR, 2012). Хірургічні методи лікування хворих на ОА.
  9. Клінічна класифікація ідіопатичних запальних міопатій (ІЗМ). Етіологія та епідеміологія дерматоміозиту та поліміозиту, клінічна картина. Діагностичні критерії ІЗМ. Мета та основні підходи до лікування ДМ/ПМ
  10. Хвороба Шегрена (ХШ), етіологія, епідеміологія та патогенез. Клінічна класифікація ХШ (APU, 2004) та діагностичні критерії. Лабораторна діагностика ХШ. Особливості лікування ХШ.
  11. Системні васкуліти, основні чинники розвитку та ланки патогенезу СВ. Класифікаційні критерії СВ. Клінічне значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Принципи лікування хворих на СВ та їх прогноз.
  12. Остеопороз. Чинники ризику ОП у жінок та чоловіків. Клінічні особливості ГК-індукованого остеопорозу. Діагностика та диференційна діагностика ГК-індукованого остеопорозу. Профілактика та лікування ГК-індукованого ОП на основі клінічних рекомендацій EULAR та ACR (2010).
  13. Фіброміалгія. Епідеміологія, етіологія та патогенез захворювання. Діагностичні критерії ФМ. Медикаментозне та немедикаментозне лікування ФМ.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «ПУЛЬМОНОЛОГІЇ»

1. Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація пневмоній (Наказ № 128 (2007) МОЗ України, МКХ-10). Негоспітальна пневмонія: визначення, клінічна класифікація, групи хворих на негоспітальну пневмонію, етіологічні фактори, фактори ризику летального наслідку при негоспітальній пневмонії, критерії діагнозу, диференціальний діагноз при пневмоніях, лікування негоспітальної пневмонії.
2. Госпітальні (нозокоміальні) пневмонії: визначення, етіологія, класифікація. Діагностика. Особливості мікробного пейзажу, клінічного перебігу та лікування ранніх та пізніх госпітальних (нозокоміальних) пневмоній. Клінічна фармакологія антибактеріальних засобів в лікуванні госпітальної пневмонії. Профілактика госпітальної інфекції.
3. Абсцес та гангрена легень. Визначення понять. Етіологія. Клінічна картина. Діагностика та диференційна діагностика у разі деструктивних уражень легень. Лікування (інтенсивна терапія, консервативна лікування, хірургічне лікування). Покази до проведення хірургічного лікування абсцесів та

- гангрени легень. Клінічна фармакологія антибактеріальних засобів в лікуванні абсцесу та гангрени легень.
4. Сепсис. Визначення. Класифікація. Клінічна симптоматологія септичного стану. Поняття про поліорганну недостатність: критерії поліорганної дисфункції. Шкала Глазго. Діагностика, диференційна діагностика. Лікування. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні септичних станів.
  5. Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ). Визначення та термінологія згідно державних (Наказ МОЗ України № 555 (2013)) та міжнародних узгоджувальних документів щодо ХОЗЛ (GOLD, 2014). Етіологія та патогенез, фактори ризику розвитку ХОЗЛ. Класифікація ХОЗЛ. Клінічні фенотипи ХОЗЛ (групи ХОЗЛ). Діагностика та диференційна діагностика ХОЗЛ. Базисне лікування хворих на ХОЗЛ. Поняття про загострення ХОЗЛ, його типи та ступінь важкості. Методи лікування загострень ХОЗЛ.
  6. Бронхіальна астма (БА). Визначення та термінологія згідно державних (Наказ МОЗ України № 128 (2007)) та міжнародних узгоджувальних документів щодо БА (GINA, 2015). Епідеміологія. Класифікація БА. Діагностика (рівні дослідження) та диференційна діагностика при БА. Роль дослідження ФЗД в діагностиці БА. Базисне лікування хворих на БА. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні БА (препарати для базисного лікування, препарати для надання швидкої допомоги). Поняття про загострення БА, його типи та ступінь важкості. Лікування загострень БА. Поняття про небулізацію.
  7. Важке загострення БА: визначення, причини, стадії, клінічна та інструментальна симптоматика стадій, лікувальна тактика, профілактика, реабілітація хворих. Специфічна імунотерапія (СІТ-терапія) хворих на БА: покази, протипокази, ускладнення.
  8. Бронхоектатична хвороба (БЕХ). Визначення. Класифікація. Епідеміологія. Патогенез. Патологічна анатомія при БЕХ. Клінічні симптоми БЕХ. Методи діагностики БЕХ, значення КТ ОГК та бронхологічних методів діагностики для верифікації діагнозу БЕХ. Види бронхоектазів. Диференціальна діагностика. Лікування: цілі, немедикаментозні способи лікування, медикаментозна терапія. Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються для лікування хворих на БЕХ. Покази до хірургічного лікування.
  9. Пухлини легень. Класифікація пухлин органів дихання. Епідеміологія доброякісних та злоякісних пухлин органів дихання. Рак легень. Епідеміологія. Клініко-анатомічна та гістологічна класифікація раку легень. Класифікація за системою TNM. Особливості клінічної картини різних видів раку легень. Діагностика, диференційна діагностика. Алгоритм обстежень за підозри на рак легень.
  10. Ідіопатичні захворювання легень. Визначення. Сучасна класифікація згідно державних та міжнародних документів. Клініко-патологічна класифікація інтерстиційних пневмоній (ATS/ERS, 2000). Епідеміологія, фактори ризику. Клінічна картина, морфологічна картина, функціональна діагностика

- (рентгенодіагностика), диференційна діагностика різних форм ідіоматичних захворювань легень. Лікування.
11. Саркоїдоз органів дихання. Епідеміологія. Етіологія. Роль генетичних факторів в розвитку захворювання. Класифікація згідно державних та міжнародних стандартів. Клінічні прояви і діагностика саркоїдозу органів дихання. Диференційний діагноз. Позалагенеувий саркоїдоз. Методи лікування: немедикаментозні та медикаментозні. Тактика призначення глюкокортикостероїдів. Прогноз, експертиза, реабілітація хворих.
  12. Легеневі еозинофілії. Класифікація. Епідеміологія, етіологія. Клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика різних клінічних форм (проста легенева еозинофілія - синдром Леффлера, гостра еозинофільна пневмонія, хронічна еозинофільна пневмонія, синдром Чарджа-Стросса, гіпереозинофільний синдром, алергічний бронхо-легеневий аспергильоз, бронхоцентричний гранулематоз). Прогноз, реабілітація, експертиза працездатності.
  13. Захворювання плеври. Плевральні випоти. Класифікація. Етіологія. Діагностичний торакоцентез. Алгоритм дослідження плеврального випоту. Методи візуалізації плеврального випоту (рентгенодіагностика, МРТ, УЗО, КТ ОГК). Інвазивні методи дослідження (пункцій на біопсія плеври).
  14. Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Визначення. Фактори ризику венозного емболізму за Р. Вірховим (1845). Поняття про тромбофілії. Патогенез ТЕЛА. Класифікація. Стратифікація пацієнтів за ризиком розвитку ТЕЛА. Клінічна картина ТЕЛА: синдроми легенево-плевральний, кардіальний, абдомінальний, нирковий, церебральний. Лабораторно-інструментальна діагностика: алгоритм за високого та невисокого ризику розвитку ТЕЛА. Аналогові шкали оцінки ймовірності ТЕЛА. Диференційна діагностика при ТЕЛА.
  15. Лікування ТЕЛА: тромболізіс, антикоагулянтна терапія, емболектомія, імплантація кава-фільтру (покази, протипокази, ускладнення). Клінічна фармакологія препаратів, що використовуються в лікуванні хворих ТЕЛА. Профілактика тромбоемболічних ускладнень.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ»

1. Алкогольна хвороба печінки, вірусні гепатити, неалкогольна жирова печінка: класифікації, клініка, диференціальна діагностика між цими нозологіями, загальні принципи лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 06.11.2014р. №826 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах".
2. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (неерозивна, рефлюкс-езофагіт, хвороба Барретта), її позастровихідні прояви, етіологія і патогенез, діагностика, диференціальна діагностика, класифікація, лікування, протирецидивні заходи згідно положень Наказу МОЗ України від 31.10.2013р. №943 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі".

3. Запальні захворювання товстої та тонкої кишки (неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона, недиференційований коліт) - етіологія, патогенез, клінічна картина, ускладнення, лабораторні та ендоскопічні критерії активності, принципи лікування і протирецидивний заходи, покази до хірургічного лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 11.02.2016р. №90 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника"
4. Ішемічний коліт, дивертикульоз кишечника, кишкова непрохідність на тлі спайкової хвороби - клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування..
5. Основні клініко-лабораторні прояви синдромів холестазу, цитолізу, печінково-клітинної недостатності, імунного запалення. Пігментні гепатози(синдром Жильбера, синдромКриглера-Найяра, синдром Дабіна-Джонсона і Ротора), порфірії, принципи диференціальної діагностики.
6. Пептичні виразки шлунка та дванадцятипалої кишки, епідеміологія, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, класифікація, клінічна картина, ерадикаційна терапія згідно Маастрихтських консенсусів III та IV, профілактика виразок (у т.ч. НПЗП-індукованих) згідно Наказу МОЗ України від 03.09.2014р. №613 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки".
7. Синдром подразненої кишки та інші функціональні розлади кишечника у світі Римського консенсусу III (2005) - етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференційний діагноз, лікування в (т.ч. числі при дисбіозі кишечника, синдромі надлишкового бактеріального росту).
8. Ускладнення цирозу печінки. Ендогенна та ендогенна печінкова енцефалопатії, теорії патогенезу, основні терапевтичні заходи при печінковій енцефалопатії та печінковій комі. Портальна гіпертензія – причини, класифікація, діагностика, лікування, попередження кровотеч з варикозно розширених вен стравоходу, асцити, спонтанного бактеріального перитоніту.
9. Функціональні розлади біліарного тракту у світі Римського консенсусу III (2005) та хронічні холециститу, жовчнокам'яна хвороба, класифікація, етіологія і патогенез, клінічна картина, діагностика, диференціальна діагностика, лікуваннятапротирецидивнізаходи.
10. Функціональні розлади руховоїісекреторної функції шлунка, синдромфункціональної шлункової диспепсії у світі Римського консенсусу III (2005), аерофагія, синдром циклічного блювання. Диференціальна діагностика, лікування згідно положень Наказу МОЗ України від 03.08.2012р. №600 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії".
11. Функціональні хвороби стравоходу в світі Римського консенсусу III (2005). Етіологія і патогенез первинних езофагальних дискінезій (сегментарний спазм грудного відділу стравоходу, дифузний езофагоспазм, «стравохід лускунчика», гіпотонія і атонія грудного

- відділу стравоходу, недостатність кардії). Диференціальна діагностика з ахалазією кардії та злоякісними пухлинами стравоходу.
12. Хронічні гастрити, класифікації (Сідней, Хьюстон, Кіотський консенсус 2015), етіологія і патогенез, клініка, діагностика, методи діагностики інфікування *Helicobacter pylori*, диференціальна діагностика, лікування і профілактика.
  13. Хронічні панкреатити, етіологія, класифікація, особливості клінічної картини, діагностика, диференціальна діагностика з пухлинами підшлункової залози, оцінка зовнішньосекреторної недостатності, лікування під час загострення та в ремісії згідно Наказу МОЗ України від 10.09.2014р. №638 "Про затвердження та впровадження МТД зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті".
  14. Целиакія дорослих - класифікація, клінічна картина, диференціальна діагностика з дісахаридозодефіцитними ентеропатіями, ексудативної гіпопротеїнемічною ентеропатією, лікування.
  15. Цирози печінки, епідеміологія, етіологія, класифікація, морфологічні зміни, градація за Чайлдом-П'ю, клінічна картина, діагностика різних форм цирозу печінки, результати захворювання, прогноз.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «НЕФРОЛОГІЯ»

1. Гломерулонефрити. Класифікація. Патогенез основних клінічних синдромів. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференціальний діагноз гострого та хронічного гломерулонефритів. Підходи до лікування.
2. Нефротичний синдром. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви. Діагностика та диференціальний діагноз. Ускладнення. Лікування.
3. Пієлонефрити. Класифікація. Клініка. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференціальний діагноз. Ускладнення пієлонефриту. Лікування та профілактика.
4. Тубуло-інтерстиціальний нефрит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика та диференціальний діагноз. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
5. Амілоїдоз. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка амілоїдозу нирок. Критерії та методи діагностики. Диференціальний діагноз. Ускладнення. Лікування. Профілактика.
6. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Етіологічні фактори. Патогенез. Класифікація. Клінічна картина та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Діагностика. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Диференціальний діагноз.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО РОЗДІЛУ «ГЕМАТОЛОГІЯ»

1. Залізодефіцитна анемія. Основні клінічні синдроми. Діагностика та диференціальний діагноз з іншими анеміями та соматичними захворюваннями. Лікувальна тактика.
2. Мегалобластні анемії. Етіологія, патогенез, основні клінічні синдроми. Діагностика та диференціальний діагноз з іншими анеміями та соматичними захворюваннями. Лікувальна тактика.

3. Гемолітичні та гіпопластичні анемії. Клінічні прояви, діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Принципи лікування.
4. Гострі лейкемії. Основні клініко-гематологічні синдроми. Диференціальний діагноз. Класифікація, стадіювання та принципи лікування. Уявлення про таргетну терапію.
5. Хронічні лейкемії. Основні клініко-гематологічні синдроми. Диференціальний діагноз. Класифікація, стадіювання та принципи лікування. Уявлення про таргетну терапію.
6. Геморагічні діатези. Коагулопатії, тромбоцитопатії, васкуліти. Підходи до діагностики та диференціальної діагностики. Принципи лікування.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Денисюк В.І., Денисюк О.В. Доказова внутрішня медицина: Підручник для студентів вищих мед. навч. закладів III-IV рівнів акрид./ В.І. Денисюк, О.В. Денисюк. – Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2011. – 928 с.
2. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії: довідник-посібник /Ю. М. Мостового. – 18-те вид., доп. і перероб. – Київ: Центр ДЗК, 2015. - 680 с.
3. Внутрішня медицина. У 3 т. /За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2008. (3 тома).
4. Окорочков А.Н. Лечение внутренних болезней. - Минск. - „Беларусь". – 2013 (5 томов)

5. Окорочков А.Н. Диагностика внутренних болезней. - Минск. - „Беларусь”. - 2013. (10 томов)
6. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 1. «Нова книга», 2009. – 640 с.
7. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 2. «Нова книга», 2009. - 784 с.
8. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 2. «Нова книга», 2009. - 784 с.
9. Внутрішня медицина. У 3 т. Т. 2 /А.С.Свінцицький, Л.Ф.Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.
10. Медицина невідкладних станів: швидка і невідкладна медична допомога : [підруч. для лікарів-курсантів післядипломної освіти, лікарів-інтернів і студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації] / І. С. Зозуля [та ін.] ; ред. І. С. Зозуля. - Київ : Медицина, 2012. - 728 с.
11. Клінічні протоколи надання медичної допомоги. Медицина невідкладних станів : [зб. док.] / Департамент охорони здоров'я викон. органу Київ. міськради (Київ міськдержадмін.), Київ. міськ. наук. інформ.-аналіт. центр мед. статистики ; [відп. ред. Т. В. Марухно]. - Київ : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2015. 273 с. : рис., табл. - (Нормативні директивні правові документи).
12. Наказ МОЗ України від 15 січня 2014 р. № 34 «Про впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Гіпертонічний криз», ««Раптова серцева смерть», «Гостра дихальна недостатність», «Гіповолемічний шок», «Гострі отруєння», «Тромбоемболія легеневої артерії».
13. Новейший справочник лекарственных препаратов : 5000 наименований / [сост.: В. А. Георгианц, И. Н. Владимирова]. - Харьков ; Белгород : Книжный Клуб "Клуб Семейного Досуга", 2015. - 510, [1] с.
14. Уніфікований клінічний протокол первинної і вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги при артеріальній гіпертензії. Наказ Міністерства охорони здоров'я 24.05.2012 № 384.
15. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації при гострому коронарному синдромі з елевацією сегмента ST. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.07.2014 за № 455.
16. Наказ МОЗ України від 23.05.2011 р. №816 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини. Уніфікований

клінічний протокол медичної допомоги «Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія напруги. Первинна медична допомога».

17.Рекомендації Асоціації кардіологів України щодо лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкої елевації сегмента ST // Український кардіологічний журнал. Додаток №2, 2013. - 50 с.

18.Беленкова Ю.Н., Оганова Р.Г. Кардиология. Национальное руководство : краткое издание.. 2012. – 864 с.

Додаткова література:

1. Діагностика та лікування фібриляції передсердь. Рекомендації Робочої групи з порушень ритму серця Асоціації кардіологів України. -Київ, 2014. - 167с.
2. Артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, серцева недостатність : діагностика, клініка, лікування : навч. посіб. / Ю. М. Мостовой [та ін.] ; Вінниця. ВНМУ ім. М.І. Пирогова. - Вінниця :ДКФ, 2012. - 240 с.
3. Диференційний діагноз болювого синдрому в грудній клітині : навч. посіб. / [В. О. Малахов та ін.] ; Харків. мед. акад. післядиплом. освіти. - Харків : Щедра садиба плюс, 2015. - 131 с. : рис., табл.
- 4.Превентивна кардіологія : імплементація міжнародних рекомендацій в Україні.- К.: МОРІОН, 2015. – 104 с.
4. Інфекційний ендокардит. Рекомендації з профілактики, діагностики та лікування інфекційного ендокардиту.- Київ, Моріон, 2015 р.- 32 с.
5. Антитромботична терапія хворих з фібриляцією передсердь. Практичні рекомендації щодо використання нових оральних антикоагулянтів. - Асоціація кардіологів України, Асоціація аритмологів України.- Київ, 2014 р.- 55 с.
6. Ключко Л. В. Атлас ЕКГ. Електрокардіографічні зміни при гострому коронарному синдромі (ГКС) : навч. посіб. : рек. для лікарів-інтернів, лікарів заг. практики, курсантів, практик. лікарів і студентів мед. ун-тів / Л. В. Ключко ; Вінниц. НМУ ім. М.І. Пирогова, Хмельниц. фак. післядипломної освіти, каф. внутрішніх хвороб. - Хмельницький, 2014. - 102 с.
7. Ключко Л. В. Атлас ЕКГ. Електрокардіограми при порушеннях ритму і провідності : навч. посіб. : рек. для лікарів-інтернів, лікарів заг. практики, курсантів, практик. лікарів і студентів мед. ун-тів / Л. В. Ключко ; Вінниц. НМУ ім. М.І. Пирогова, Хмельниц. фак. післядипломної освіти, каф. внутрішніх хвороб. - Хмельницький, 2010. - 52 с
8. Рой С. Гарднер. Сердечная недостаточность. – 2014. - 360с
9. Тюрин В.П. Инфекционные эндокардиты. 2-е издание.. – 2012. – 368 с.

10. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти, діагностика та лікування / За ред. проф. В.М. Коваленка, проф. М.І. Лутая, проф. Ю.М. Сіренка. - К., 2011. - 128с.
11. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти, діагностика та лікування / За ред. проф. В.М. Коваленка, проф. М.І. Лутая, проф. Ю.М. Сіренка. - К., 2011. - 128с.
12. Серцево-судинні захворювання. Рекомендації з діагностики, профілактики та лікування / За ред. В.М.Коваленка, М.І.Лутая. - К.: Моріон, 2011. - 408 с.
13. Антимикробная терапия. Карманный справочник. Дж. Бартлетт. Пер. с англ. - М.: «Практика», 2007.- 440 с.
14. Болезни органов дыхания : Руководство для врачей : В 4-х тт. / Под ред. Н. Р. Палеева. - Медицина, 1989, 1990. - Т. 1 - 682 с., Т. 2 - 512 с., т. 3 - 384 с., Т. 4 - 624 с.
15. Бронхиальная астма. Под редакцией академика РАМН А. Г. Чучалина в 2 томах. - М.: Агар, 1997. - Т. 1. - 432 с., Т.2. - 400 с.
16. Внебольничные инфекции дыхательных путей / Под ред. А. И. Синопальникова, Р. С. Козлова. - Киев, 2011. - 292 с.
17. Внебольничная пневмония у взрослых: Практические рекомендации по диагностике, лечению и профилактике : пособие для врачей. - Смоленск: МАКМАХ, 2010. - 80 с.
18. Внутренние болезни. В 10 книгах. Книга 6. Болезни дыхательных путей. Болезни почек и мочевых путей: Пер. с англ. / Под ред. Е. Браунвальда, К. Дж. Иссельбахера, Р. Г. Петерсдорфа и др. - М.: Медицина. - 1995.- 416 с.
19. Зиц В. Р., Зиц С. В. Клинико-рентгенологическая диагностика болезней органов дыхания: общая врачебная практика. - М.: Логосфера, 2009.- 160 с.
20. Клиническая фармакология / Под ред. В.Г. Кукеса - 3-е изд., - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2006.- 944 с.- ISBN 5-88816-014-8.
21. Козачок М. М., Висотюк Л. О., Селюк М. М. Клінічна пульмонологія : Посібник. - Київ, 2005. - 764 с.
22. Мостовой Ю. М., Демчук Г. В. Антибіотики у таблицях і схемах: у фокусі амоксицилін : практичний посібник. - Київ : РВХ «Ферзь», 2012. - 44 с.
23. Наказ МОЗ України № 128 (2007).
24. Наказ МОЗ України № 555 (2013).
25. Наказ МОЗ України № 686 (2013).
26. Парсонз П. Э., Хеффнер Д.Э. Секреты пульмонологии; Пер. с англ. - М.: МЕДпресс-информ, 2004. - 648 с.
27. Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю "Пульмонологія" // Наказ МОЗ України № 128 від 19.03.2007. - 32 с.
28. Пульмонология : национальное руководство / Под ред. А. Г. Чучалина. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2009. - 960 с.

29. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов дыхания : Справочник врача „Пульмонолог. Фтизиатр” / Под ред. Ю. И. Фещенко, Л. А. Яшина. – К.: ТОВ „Доктор-Медиа”, 2007. – 430 с.
30. Рациональная фармакотерапия заболеваний органов дыхания : Руководство для практикующих врачей] / Под ред. А.Г. Чучалина, С. Н. Авдеева и др. – М. : ООО «Издательство « Литтерра» , 2004. – 794 с.
31. Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни. Система органов дыхания: Учебн. пособие / [Г.Е. Ройтберг, А.В. Струтинский] - М. : МЕДпресс-информ. 2007. 560 с.
32. Современные клинические рекомендации по антимикробной терапии. Выпуск 2. – Смоленск: МАКМАХ, 2007 г. – 608 с.
33. Справочник по антимикробной терапии. / Андреева И. В., Беденков А. В., Веселов А. В. и др. – ТОВ «Доктор-Медиа». – Киев, 2009. – 372 с.
34. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани. / За ред. проф. Ю. М. Мостового. – 22-е вид., доп. і перероб. – Вінниця : ДП «ДКФ», 2016.
35. 30 невідкладних станів у терапії / За ред. проф. Ю. М. Мостового. – Вінниця : ДП «ДКФ», 2012. – 112 с.
36. Чучалин А. Г. Хронические обструктивные заболевания легких. – М.: ЗАО «Издательство БИНОМ», 1999. – 512 с.
37. Фещенко Ю. И., Мельник В. М. Справочник пульмонолога и фтизиатра. – Киев: Продюсерский центр «Плеяда», 2004. – 502 с.